1967 DEC 28

244

A SZÁZÉVES LÁNG-GYÁR REGÉNYE (I.)

Eszterga a harangöntőnek

A főherceg nem fizetett

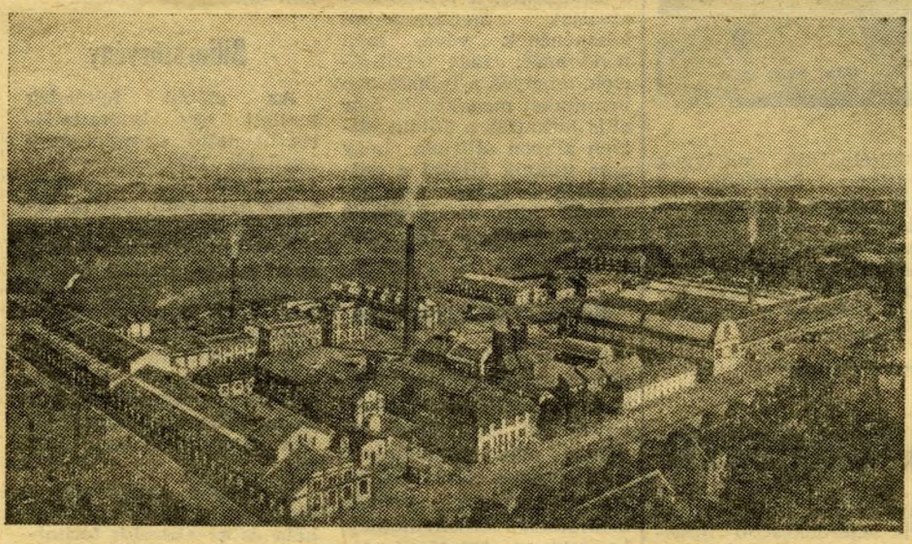

HOSSZÚ IDEIG VITA VOLT, MERT NEM TUDTÁK A PONTOS DÁTUMOT. BIZONYOS TÉNYEK ARRA UTALTAK, HOGY LÁNG LÁSZLÓ, A POZSONYI VÁROSI ORVOS KOVÁCSMESTERSÉGET KITANULT FIA 1868-BAN ALAPÍTOTTA MEG GYÁRÜZEMÉT. A VITÁT AZ OKOZTA, HOGY A HIVATALOS CÉGBEJEGYZÉS CSAK ÖT ÉVVEL KÉSŐBB TÖRTÉNT MEG, VISZONT BEBIZONYOSODOTT: LÁNG 1868 MÁJUS ELSEJÉN, MINT A GYÁR ELSŐ ÖNÁLLÓ ALKOTÁSÁT, ESZTERGAPADOT SZÁLLÍTOTT EGY BUDAPESTI HARANGÖNTŐNEK. S AMIRE NEMRÉG BUKKANT RÁ DR. TÓTH IMRE TÖRTÉNÉSZ: A DEÁK TÉRI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ANYAKÖNYVÉBEN EGYIK GYERMEKE SZÜLETÉSEKOR LÁNG LÁSZLÓ NEVE MELLÉ EZT A SZÓT JEGYEZTÉK BE: BETRIEBSINHABER — ÜZEMTULAJDONOS.

VETT VENDÉGLŐT, GYÁRAT

Az első kis műhely a Váci körúton — a mai Bajcsy-Zsilinszky úton — volt, szemben az Alkotmány utcával. Tíz-tizenkét munkással kezdték, néhány év múlva, már 60—80 dolgozóval a gyár mai területén, a Váci úton folytatták. Láng hamarosan megszerezte a szomszédos „Zöldhordó" vendégfogadót, s megvásárolta többi szomszédját is: az Eisele, majd a Sangerhauseni gépgyárat.

1873-ban a bécsi nemzetközi kiállításon már *a zsüri díjával tüntetik ki a gyár termékeit.* Ekkor az üzemben főleg malomipari gépeket, berendezéseket gyártottak.

1874: elkészül az üzemben József főherceg alcsúti uradalmának *az első 49 lóerős gőzgép.* (Szépséghiba: magas az önköltség, de a reklámért Láng áron alul adja. A főherceg azonban ezt is sokallta, *az összeg felével mindörökre adós maradt.)*

TALÁLMÁNYOK

1881: Haggenmacher Henrik Lángtól rendel *500 lóerős gőzgépet. Ez már komoly teljesítmény!*

Az első külföldről vásárolt licenc: Láng megveszi Collmann bécsi mérnök szabadalmát, a szelepes vezérművet. Ezzel *négy évtizedre versenyképessé válik a nemzetközi piacon.* De a nagy szakértelmet igénylő munkához szakképzett munkásgárda kell. Láng munkásokat hív külföldről, legjobb magyar munkásait pedig Svájcba küldi tanulni. S megkezdődik a gőzturbina korszak: 1905-ben a witkowitzi vasmű rendelésére *elkészül az első 300 lóerős Zoelly-rendszerű turbina...*

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Láng időben felismeri a Diesel-motorok jövőjét, s megkezdi a hajó Diesel-motorok gyártását. Az első világháborút megelőzően átáll a haditermelésre, kihasználja a konjunktúrát, és csinál mindent: pénzjegysajtót — ma is megvan a Pénzjegynyomdában — textilgépeket, vashordókat, brikettpréseket, cukorgyárat és vegyi ipari berendezéseket, mindent, amire csak megrendelést kap.

De 1911 november elsején *valami új történik.* Láng Gusztáv, a gyáralapító fia és későbbi utódja így emlékezik vissza: „A termelés fokozásához új szerszámok és gépek kellettek... *a részvénytársasággá való átalakulást választottuk."* A Hitelbank a részvények 25 százalékát, majd 1916-ban *további 26 százalékát átvette.*

A családi vezetés jellege megszűnt, és *valami lényegesen megváltozott a gyárban.* Az igazgatósági tagok *havi* hivatalos jövedelme lényegesen nagyobb lett, mint egy-egy szakmunkás *évi* bére. Bérharcok, sztrájkok követték egymást. És egy szám, amely mindennél többet mond: 1919-ben mintegy 1200-an dolgoztak a gyárban, közülük 620-an, munkások és alkalmazottak, beléptek a Vörös Hadseregbe. A gyár munkássága megalapozta, s a múló évtizedekben híven megőrizte forradalmi hagyományait.

Sárdi Mária